

ИНИЦИАТИВИ НА ЕВРОПЕЙСКИЯ СЪЮЗ ЗА НАСЪРЧАВАНЕ НА БИОЛОГИЧНОТО ЗЕМЕДЕЛИЕ

Петя Брънзова

Институт за икономически изследвания при Българска академия на науките

EUROPEAN UNION INITIATIVES TO PROMOTE ORGANIC FARMING

Petia Branzova

Economic Research Institute at Bulgarian Academy of Science

DOI: <https://doi.org/10.36997/ARA2021.264>

Резюме

Биологичното земеделие играе важна роля за постигането на амбициозните цели, залегнали в Европейския зелен пакт, в стратегията „От фермата до трапезата“ и в стратегията за биологичното разнообразие. Целта на доклада е да се представят бъдещите инициативи на ЕС за насърчаване на сектора през призмата на нормативната уредба на ЕС. Заложената цел ще бъде постигната чрез анализ на официалните документи и дискусии относно заложените инициативи в новия програмен период на ОСП през 2021-2027г.

Ключови думи: *биологично земеделие; ОСП на ЕС; устойчиво земеделие; аграрна политика*

JEL Класификация: *O13, Q10, Q58*

Abstract

Organic farming plays an important role in achieving the ambitious goals set out in the European Green Pact, the farm-to-table strategy and the biodiversity strategy. The aim of the report is to present future EU initiatives to promote the sector through the prism of EU legislation. The set goal will be achieved through an analysis of the official documents and discussions on the set initiatives in the new programming period of the CAP in 2021-2027.

Keywords: *organic production; analysis; condition; trends; region*

JEL Classification: *O13, Q10, Q58*

Бъдещият план за действие в областта на биологичното земеделие, който предстои да бъде приет през 2021 г., е важен инструмент в подкрепа на по-нататъшния растеж на сектора (1). В стратегията „От фермата до трапезата“, както и в стратегията за биологичното разнообразие, изготвени от Комисията, е включена целта до 2030 г. 25 % от земеделската земя да се обработва по биологичен начин (1). За да подкрепи постигането на тази цел, Европейската комисия въвежда и използва ключови

инструменти като (1):

– *Плана за действие* в областта на биологичното земеделие, който е от основно значение за насърчаване на сектора, от гледна точка както на търсенето, така и на предлагането. Документът е структуриран в три основни теми: стимулиране на търсенето на биологични продукти, като същевременно се запази доверието на потребителите; насърчаване на активното използване на земеделските площи за биологично производство в ЕС; както и засилване на ролята на биологичното земеделие в борбата с изменението на климата и загубата на биологично разнообразие, включително по отношение на устойчивото управление на ресурсите. Започналата обществена консултация цели да привлече обратна информация от гражданите, националните органи и съответните заинтересовани страни относно проекта на плана за действие. Въпросникът ще бъде онлайн в продължение на 12 седмици — до 27 ноември 2021г. (1).

– *Новото законодателство* в областта на биологичното земеделие, което взема предвид променливостта на този бързо развиващ се сектор. Целта на новите правила е да осигурят лоялна конкуренция за земеделските стопани, като същевременно се предотвратяват измамите и се запази доверието на потребителите. За да бъде по-плавен преходът между настоящото и бъдещото законодателство и да се даде възможност на сектора и на държавите членки да се подготвят изцяло за прилагането на новите правила, Комисията предлага влизането в сила на новото законодателство да се отложи с една година до 2022г.. Първоначално отлагането бе поискано от държавите членки, Европейския парламент, трети държави и други заинтересовани страни поради сложността и голямото значение на вторичното законодателство, което е в процес на подготовка. Поради кризата с корона вируса работата по вторичното законодателство бе забавена. Отлагането ще осигури достатъчно време за провеждането на необходимите широки консултации и за законодателния контрол (1).

– *Политиката на ЕС за популяризиране на хранително-вкусовата промишленост*, която подкрепя европейския селскостопански сектор, като популяризира неговите качества на вътрешния пазар и в трети държави. За 2021 г. Комисията планира да отпусне специален бюджет за биологично земеделие в размер на 40 милиона евро по линия на политиката за популяризиране. Средствата се използват за съфинансиране на дейности и информационни кампании за популяризиране на сектора на биологичното производство в ЕС. Целта е да се повиши осведомеността относно качествата на сектора и да се стимулира търсенето (1).

Освен чрез тези ключови инструменти, подкрепата за по-нататъшното развитие на

биологичното земеделие в ЕС продължава в рамките както на настоящата, така и на бъдещата обща селскостопанска политика (ОСП). Така например мерките по програмите за развитие на селските райони предлагат подкрепа за земеделски стопани, които желаят да преминат към биологично земеделие, както и подкрепа за поддържането на този тип земеделие (2).

Целта на биологичното земеделие е храните да се произвеждат чрез използване на естествени вещества и процеси, което го превръща в селскостопански метод с ограничено въздействие върху околната среда. То насърчава използването на възобновяеми ресурси от земеделските стопанства, подобряването на биологичните цикли в рамките на селскостопанската система, съхраняването на биологичното разнообразие, запазването на регионалното екологично равновесие, поддържането и подобряването на почвеното плодородие, а също така полагането на грижи и отговорното използване на водата. Освен това правилата за биологичното земеделие насърчават спазването на високи стандарти за хуманно отношение към животните и изискват от земеделските стопани да се съобразяват със специфичните поведенчески потребности на животните (2).

На 20 май 2020 г. Комисията прие стратегията „От фермата до трапезата“, както и стратегията за „Биоразнообразие“. В съответствие с Европейския зелен пакт те предлагат амбициозни действия и ангажименти на ЕС за спиране на загубата на биологичното разнообразие в Европа и света и трансформиране на продоволствените системи в глобални стандарти за конкурентоспособна устойчивост, опазване на здравето на човека и планетата, както и поминъка на всички участници във веригата за създаване на стойност в областта на храните (2).

Понастоящем около 8,5 % от земеделската площ в ЕС се използва за биологично земеделие и тенденциите сочат, че при сегашния темп на растеж този дял в ЕС ще достигне 15—18 % до 2030 г. С този план за действие се предоставя инструментариумът за даване на допълнителен тласък и достигане на 25 %. Макар вниманието в плана за действие да е до голяма степен насочено към „притегателния ефект“ от страна на търсенето, общата селскостопанска политика ще продължи да бъде основен инструмент за подкрепа на прехода. Към момента около 1,8 % (7,5 милиарда евро) от средствата по ОСП се използват за подпомагане на биологичното земеделие. Бъдещата ОСП ще включва еко- схеми, обезпечени с бюджет в размер на 38—58 милиарда за периода 2023—2027 г., в зависимост от резултатите от преговорите по ОСП (3).

За първи път ОСП включва социални условия , което означава, че бенефициентите

на ОСП трябва да спазват елементи от европейското социално и трудово право, за да получат средства по ОСП (3).

Преразпределението на подпомагането на доходите е задължително. Държавите-членки преразпределят поне 10% в полза на по-малките ферми и трябва да опишат в стратегическия си план как планират да направят това.

Подкрепата за млади фермери има ново задължително минимално ниво от 3% от бюджетите на държавите-членки за подпомагане на доходите на ОСП за млади фермери (фермери до 40 години). Това може да обхваща подпомагане на доходи, инвестиции или помощ за започване на дейност за млади фермери (3).

Минималните изисквания, които бенефициентите на ОСП трябва да спазват, за да получат подкрепа, вече са по-амбициозни. Например във всяка ферма най-малко 3% от обработваемата земя трябва да бъде посветена на биологичното разнообразие и непроизводствените елементи, с възможност за получаване на подкрепа чрез еко- схеми за постигане на 7%. Всички влажни зони и торфища ще бъдат защитени (3).

Еко-схемите ще бъдат задължителни за предлагане от държавите-членки. Този нов доброволен инструмент ще възнагради фермерите за прилагане на климатични и екологични практики (биологично земеделие, агроекология, интегрирано управление на вредителите и др.), както и подобрения в хуманното отношение към животните и може да се използват за стимулиране на биологичното земеделие. Държавите-членки трябва да разпределят най-малко 25% от своя бюджет за подпомагане на доходите на екосистеми, общо 48 милиарда евро от бюджета за директни плащания (3).

Най-малко 35% от средствата за развитие на селските райони ще бъдат разпределени за ангажименти в областта на агроекологията, които насърчават практиките за опазване на околната среда, климата и хуманното отношение към животните (4).

Бюджетът на ОСП трябва да допринесе значително за общите разходи на Съюза за климата. За да осигури реалистично и стабилно изчисление, до 2025 г. Комисията ще предложи нов, диференциран подход, който надхвърля съществуващите методи (4).

Отвъд обхвата на ОСП сред основните инструменти са организирането на информационни мероприятия и работата в мрежа за споделяне на най-добри практики, сертифицирането по-скоро на групи земеделски стопани, отколкото на отделни стопани, научните изследвания и иновациите, използването на блокова верига и на други технологии за подобряване на проследимостта и повишаване на прозрачността на пазара, засилването на преработката на местно равнище и в малък мащаб, оказването на подкрепа за организирането на хранителната верига и подобряването на храненето на

животните.

С цел повишаване на осведомеността относно биологичното производство Комисията ще организира ежегоден „Ден на биологичното производство“ в ЕС и ще присъжда награди в рамките на биологичната хранителна верига, за да отличи високите постижения на всеки един от нейните етапи. Комисията ще насърчава също така развитието на мрежи за свързан с биологичното производство туризъм посредством формиране на „био райони“. „Био районите“ са области, в които земеделските стопани, гражданите, туристическите оператори, сдруженията и публичните органи работят заедно за устойчиво управление на местните ресурси, основаващо се на принципите и практиките на биологичното производство (1).

На последно място, с увеличаване на устойчивостта се цели допълнително подобряване на резултатите от биологичното земеделие от гледна точка на устойчивостта. За целта действията ще бъдат насочени към подобряване на хуманното отношение към животните, гарантиране на наличието на биологични семена, намаляване на въглеродния отпечатък на сектора и свеждане до минимум на използването на пластмаси, вода и енергия (1).

Комисията възнамерява също така да увеличи дела на научните изследвания и иновациите и да насочи най-малко 30 % от бюджета, предназначен за изследователски и иновационни действия в областта на земеделието, горското стопанство и селските райони, към теми, които са специфични или от значение за сектора на биологичното производство (1).

Комисията ще следи отблизо напредъка чрез ежегодно проследяване заедно с представители на Европейския парламент, на държавите членки и на заинтересованите страни, както и чрез шестмесечни доклади за напредъка и чрез междинен преглед (1).

В заключение може да се обобщи, че секторът на биологичното производство е известен със своите устойчиви практики и с устойчивото използване на ресурсите, което му отрежда централна роля в постигането на целите на Зеления пакт. За да достигнем целта за 25 % биологично земеделие, е нужно да се осигури търсенето и да се стимулира растежа на сектора, като същевременно се отчитат значителните разлики между секторите на биологичното производство на отделните държави членки. През последното десетилетие търсенето нараства по-бързо от производството, секторът на биологичното производство носи икономически ползи на заетите в него лица. Новият план за действие в областта на биологичното земеделие е основен инструмент за проправяне на пътя към постигане на целите, заложи в Стратегията за биологичното разнообразие и в

стратегията „От фермата до трапезата“. Планът за действие в областта на биологичното производство предоставя инструменти и идеи, които да съпътстват балансиран растеж в сектора. Развитието е подкрепено по линия на общата селскостопанска политика, научните изследвания и иновациите, както и чрез тясното сътрудничество с ключови участници на равнището на ЕС, както и на национално и местно равнище.

Използвана литература:

1. https://ec.europa.eu/commission/presscorner/detail/en/IP_20_1548
2. https://ec.europa.eu/info/food-farming-fisheries/farming/organic-farming/organic-action-plan_en
3. https://www.organicseurope.bio/content/uploads/2020/06/ifoameu_newsletter_201912-1.pdf?dd
4. <https://www.organic-europe.net/europe-statistics/statistics-publications.html>

Благодарности:

This work was supported by the Bulgarian Ministry of Education and Science under the National Research Programme „Healthy Foods for a Strong Bio-Economy and Quality of Life” approved by DCM # 577/ 17.08.2018”

Информация за контакт с автора:

Гл. ас. д-р Петя Брънзова

Институт за икономически изследвания при Българска академия на науките

e-mail: petia.branzova@gmail.com